

ammattialojen tarkasteluun työasenteissa. Mielenkiintoista esimerkiksi olisi, miten työasenteet jakautuvat perinteisiä tehtäviä ja tietotöitä tekeville ja miten vaikkapa lisääntynyt etätöntekeko vaikuttaa työasenteisiin.

Manu Jalonen

Polveilevaa tajunnanvirtaa sukupuolten eriarvoisuudesta

Mary Evans: *The Persistence of Gender Inequality*.
Cambridge: Polity Press,
2017, 172 s.
ISBN 978-0-7456-8992-0

London School of Economics and Political Sciencen sukupuolentutkimuksen emerita-professori Mary Evans on tehnyt pitkän uran tutkien muun muassa eriarvoisuutta, feminististä teoriaa ja yhteiskunnallisia narratiiveja. Kirjassaan Evans yhdistää nämä teemat erittelemällä, miten yhteiskunnalliset rakenteet vielä tänäkin päivänä ylläpitävät sukupuolten eriarvoisuutta, vaikka liberaaleissa narratiiveissa oletetaan sukupuolten tasa-arvon olevan jo länsimaissa saavutettu.

Evans tutkii sukupuolten eriarvoisuutta länsimaissa tarkastel-

len laajalti nyky-yhteiskunnan rakenteita, muun muassa yhteiskuntapolitiikkaa, sukupuolittuneita työmarkkinoita, sukupuolirooleja, naisten kehonkuvaa sekä naisten kokemaa nettivihaa. Kirja ei perustu tiettyyn Evansin kirjaa varten tekemään tutkimukseen, vaan se erittelee ja yhdistelee aiempaa tutkimusta, eri alojen asiantuntijoita sekä yleisluontoisia huomioita seksismistä ja sukupuolten eriarvoisuudesta yhteiskunnassa.

Evans on sujuva kirjoittaja, joka hyppii stujakkaasti aiheesta toiseen. Vaikka itse teksti on sujuvaa ja miellyttävää luettavaa, lukijan on kuitenkin hieman vaikeaa hahmottaa kirjan tärkeimmät teesit Evansin kirjoitustyylin vuoksi. Oman näkemykseni mukaan ne liittyvät sukupuolittuneeseen hoivatyöhön ja naiset sivuuttavaan yhteiskuntapolitiikkaan, naisten ulkonäköpaineisiin sekä liberaalin feminismiin riittämättömyyteen tasa-arvotaiselussa. Evans tuo myös esille, miten sukupuolten eriarvoisuus on uppoutunut globaaliin kapitalistiseen maailmanjärjestelmään, minkä takia sukupuolten eriarvoisuutta ei voi tarkastella tyhjiössä, erillään muusta sosiaalisesta eriarvoisuudesta.

Yksi kirjan tärkeimmistä aiheista liittyy naisten hoivatyöhön. Evans argumentoi, että naisten eriarvoisen aseman säilyminen nyky-yhteiskunnassa selittyy

perinteisillä sukupuolirooleilla, jotka olettavat naisten olevan edelleen lasten ensisijaisia hoivaajia ja niitä, jolle kuuluu kotitalouksissa tehtävä uudelleentuottava työ. Nämä sukupuoliroolit näkyvät esimerkiksi siinä, miten lasten saaminen vaikuttaa negatiivisesti naisten – mutta ei miesten – urakehitykseen. Evansin mukaan erityisesti Reaganin ja Thatcherin ajasta lähtien harjoitettu talouskuripolitiikka (*austerity*) on vaikuttanut ja vaikuttaa negatiivisesti naisten asemaan yhteiskunnassa. Harjoitetussa politiikassa julkiset menot, kuten julkinen lastenhoito ja muut hoivapalvelut, leikataan minimiin. Tällöin uusintava hoivatyö, kuten lasten hoitaminen kaatuu suurimaksi osaksi perheen naisten harteille julkisen sektorin sijasta.

Toisen naisten eriarvoisuutta aiheuttavan aiheen, josta Evans kirjoittaa, muodostavat naisten kokemat ulkonäköpaineet. 2000-luvun seksuaalisoidussa yhteiskunnassa media näyttää meille haluttavasta ja oikeanlaisesta naiseudesta ja feminiinisyydestä hyvin yksipuolista kuvaa, johon maailman naiset vertaavat itseään. Mediassa keskitytään julkisuudessa esiintyvien naisten ulkonäköön paljon useammin kuin miesten, ja erilaiset lööppi-lehdet arvostelevat kovasanaisesti naisten kehoja, jos ne eivät täytä perinteisen haluttavan naisen kehokriteerejä. Evansin mukaan

kapitalistiset markkinat hyötyvät tästä asetelmasta, ja sen vuoksi myös ylläpitävät naisten ulkonäköpaineita saaden naiset käyttämään huomattavan määrän rahaa kosmetiikkaan, vaatteisiin, salikortteihin ja jopa kirurgisiin leikkauksiin. Kasvaneet ulkonäköpaineet näkyvät myös naisten lisääntyneissä syömishäiriöissä ja itsemurhissa.

Kirjan kolmas aihealue on liberaali feminismi ja sen riittämättömyys aidon tasa-arvon saavuttamisessa. Liberaali feminismi, joka on ehkä suosituin ja populaarikulttuurissa näkyvin feminismin muoto, pyytää yhteiskuntaa päästämään naiset instituutioihin, jotka on perinteisesti sallittu vain miehille, kuten esimerkiksi politiikkaan ja yritysten johtoon. Evansin mukaan feminismi on historiallisesti kuitenkin palvelut suurimmaksi osaksi vain hyväosaisia valkoisia naisia, eikä se ole ottanut tarpeeksi huomioon värillisten ja työväenluokkaisen naisten eriarvoista asemaa. Liberaalfeministit juhlivat symbolisia voittoja, kuten naisyritysjohtajia ja naispääministereitä, jotka yleensä ovat kuitenkin voittoja nimenomaan valkoisille koulutetuille naisille. Evansin mukaan liberaalfeminismi ei ole riittävää, koska se ei kyseenalaista instituutioiden ja rakenteiden hegemonista maskuliinisuutta eikä tarpeeksi hyvin myöskään sosiaalisen eriarvoisuuden sukupuolittuneita rakenteita.

Evans toistaa kirjassaan useasti, että emme voi tarkastella ja ymmärtää sukupuolten eriarvoisuutta erillään muusta sosiaalisesta eriarvoisuudesta, vaan osana globaalin kapitalistisen yhteiskunnan luomaa eriarvoisuutta. Tästä voi nostaa esimerkiksi globaalin vaatebisneksen, jossa globaalin etelän naiset valmistavat vaatteita globaalin pohjoisen naisille surkealla palkalla ja vaarallisissa työoloissa.

Kirjalla ei tunnu olevan selkeää rakennetta, jossa sukupuolten eriarvoisuuden ulottuvuudet olisi jaoteltu osiin. Evans poukkoilee aiheesta toiseen varsin mielivaltaisesti, minkä seurauksena lukijan on usein vaikea seurata tekstin punaista lankaa ja ymmärtää luvun tai ylipäätään kirjan tärkeimpiä argumentteja, joita lukijalle pyritään välittämään. Esimerkiksi yhdessä alaluvussa Evans voi kuvailla, millä tavoin feministinen akatemia kyseenalaistaa akateemisen maailman yleismaskuliinisuuden, ja seuraavassa, miten kapitalismi on lisännyt sosiaalista eriarvoisuutta ilman, että hän selittäisi, miten nämä kaksi aihetta liittyvät toisiinsa. Kirjaa lukiessa tuntuu kuin seuraisi hyvin sukupuolten eriarvoisuuteen perehtyneen henkilön ajatuksen virtausta ilman varsinaista alkua, keskikohtaa ja loppua.

Mary Evans on brittiläinen tutkija, mikä näkyy selkeästi kirjan

esiin nostamissa esimerkeissä ja yleistyksissä. Periaatteessa Evans pyrkii käsittelemään kirjassaan länsimaita yleisesti, mutta käytännössä hän päätyy erittelemään pääosin Britannian ja Yhdysvaltojen tilannetta, jonka hän yleistää koskemaan kaikkia länsimaita. Yhdysvaltojen ja Britannian tilanteen yleistäminen kaikkiin länsimaihin on suomalaiselle lukijalle hieman turhauttavaa, sillä usein Evans käsittelee sukupuolten eriarvoisuuden kysymyksiä väittäen niitä länsimaisissa universaaleiksi kysymyksiksi, vaikka ne eivät oikeastaan kosketa esimerkiksi Pohjoismaita. Julkisen talouden olemattomat tuet lapsiperheille tai huonot lastenhoitopalvelut eivät ole kysymyksiä, jotka koskisivat suomalaisia naisia ainakaan samassa määrin kuin anglo-amerikkalaisia naisia.

Vaikka kirjan rakenne on hieman sekava ja Evans yleistää suomalaisesta näkökulmasta ärsyttävällä tavalla Yhdysvallat ja Ison-Britannian samaksi asiaksi kuin länsimaat, on kirjassa käsitelty sukupuolten eriarvoisuutta eri aloja, teoriasuuntauksia, populaarikulttuuria ja historiallisia kehityskulkuja taidokkaasti yhdistellen. Huolimatta siitä, että Mary Evans ei ole sosiologi, on teoksessa käytetty selkeästi sosiologista mielikuvitusta ymmärtäen, miten laajat yhteiskunnalliset rakenteet vai-

kuttavat yksittäisten ihmisten elämään tavoilla, joita jokainen ei heti ehkä tajuaisi. Osalle lukijoista jotkin Evansin väitteet voivat olla varsin provokatiivisia – erityisesti liberalismiin ja liberaalifeminismin karkea kritiikki.

Kirja sopii hyvin sukupuolten eriarvoisuudesta kiinnostuneille yhteiskuntatieteilijöille, mutta se voi olla liian vaikealukuista noviisille, joka ei ole aikaisemmin tutustunut sosiologien, feministitutkijoiden tai yhteiskuntafilosofien, kuten Michel Foucault'n, Judith Butlerin tai Simone de Beauvoirin, työhön. Tämän takia en määrittäisi kirjaa tiedettä popularisoivaksi teokseksi vaan tiedekirjaksi muille tieteentekijöille.

Venla Savola

Instituutiot ja ylisukupolvinen eriarvoisuus

Heta Pöyliö: *Institutions and the intergenerational transmission of socioeconomic resources*. Turku: Turun yliopiston julkaisuja, 2019, 152 s.

ISBN 978-951-29-7730-7

Heta Pöyliö tarkastelee artikkeliväitöskirjassaan instituutioiden roolia eriarvoisuuden ylisu-

kupolvisuudessa. Väitöskirjassa pureudutaan erityisesti siihen, kuinka instituutiot, kuten äitiysvapaat ja koulutusjärjestelmä, vaikuttavat sosioekonomisten resurssien siirtymiseen vanhemmilta jälkikasvulle. Pöyliö jatkaa aikaisempaa kotimaista ja kansainvälistä tutkimusta eriarvoisuuden periytyvyydestä, mutta tuo myös esille ristiriitaisuuksia ja puutteita aiheen tutkimuksessa. Teoksessa eriarvoisuuden ylisukupolvisuutta lähestytään koulutuksen, ammatin, tulojen ja perheenmuodostuksen näkökulmista.

Pöyliö onnistuu johdattamaan lukijan teeman kannalta tärkeiden käsitteiden pariin erinomaisesti. Tasa-arvon merkityksiä terminä sekä aiheeseen liittyvää aiempaa tutkimusta avataan kompaktisti, mutta kattavasti. Sama menestyksenkäs kuvailu jatkuu myös instituutioiden kohdalla. Nämä kaksi pääkäsitettä hän kuvaa ja rajaa tutkimuksen kannalta toimivalla tavalla. Tasa-arvon osalta hän tuo esille jaon lopputulosten tasa-arvoon ja mahdollisuuksien tasa-arvoon. Instituutioiden kohdalla Pöyliö kuvaa kolmea erilaista instituutiokäsitystä: poliittisia linjauksia, vakiintuneita käytäntöjä ja hyvinvointivaltiota. Näin syntyy hyvä kuva eri tasoista instituutioista aina pienestä yksittäisestä linjauksesta koko yhteiskunnan kattavaan hyvin-

vointivaltioon. Myös erilaisia hyvinvointivaltiomalleja on kuvailtu hyvin sosiaalidemokraattisesta mallista liberaaliin malliin asti. Tämä on myös tarpeen, kun tarkastelun kohteena ovat suomalainen ja yhdysvaltalainen yhteiskunta.

Tutkimuksessa on hyödynnetty Yhdysvaltoja ja Suomea käsitteleviä kysely- ja rekisteriaineistoja, joita on käsitelty perinteisin tilastotieteellisin menetelmin. Itse tutkimustulokset avataan neljässä eri artikkelissa. Ensimmäisessä artikkelissa tarkastellaan, kuinka vanhemmat vaikuttavat lasten työllistymiseen ja ammattiin. Toisessa artikkelissa keskitytään siihen, kuinka valtion tuet ja ohjaus vaikuttavat eriarvoisuuden periytyvyyteen. Kolmas artikkeli käsittelee sitä, kuinka vanhempien resurssit vaikuttavat opiskeluvalintoihin ja neljännessä tarkastellaan, kuinka perhetausta vaikuttaa lasten hankintaan.

Pöyliö toteaa, että koulutusmahdollisuudet ovat parantuneet tuntuvasti, mikä on johtanut tilanteeseen, jossa yhä laajemmalla joukolla on mahdollisuus kouluttautua. Tässä mielessä vanhempien vaikutusmahdollisuudet jälkikasvun koulutukseen ovat heikentyneet. Heikkenemistä näyttää seuranneen se, että vanhemmat pyrkivät kompensoimaan muutosta vaikuttamalla yhä